

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen Etelä-Savon hyvinvointialueelle

VATE 24.11.2021 § 72
14/04.00.10/2021

VATE 01.09.2021 § 46

Asian valmistelijat muutosjohtaja Sami Sipilä, 044 770 0577, terveysvalvonnan johtaja Sampsa Kinnunen, terveysvalvonnan johtaja Maria Tirkkonen, terveysvalvonnan johtaja Merja Voutilainen.

Ympäristöterveydenhuolto on ympäristöperäisten terveysriskien vähentämiseen, poistamiseen ja ehkäisemiseen tähtäävää toimintaa. Se on osa ennaltaehkäisevää perusterveydenhuoltoa, jossa riskit huomioon ottaen valvotaan viime kädessä ihmisen terveyteen vaikuttavaa elinympäristöä. Ympäristöterveydenhuollon vastuulla on myös taata omalta osaltaan huoltovarmuus ja toimintakyky akuuteissa kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelun, elintarvikkeiden, tupakkalain ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut. Kunnallinen eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalveluiden ja ympärivuorokautisen kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta alueellaan pysyvästi tai väliaikaisesti oleville hyöty- ja harraste-eläimille.

Monialaisen maakunnan parlamentaarisessa selvityksessä 12.1.2021 on yksimielisesti esitetty ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämistä kunnilta hyvinvointialueille vuonna 2026.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta säädetyn lain (616/2021) 65 §:n perusteella on mahdollista siirtää ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueille jo vuoden 2022 lopusta lukien.

Tämä edellyttää, että hyvinvointialueen kunnat ovat päättäneet viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2021 siirtää hyvinvointialueeseen kuuluvien kaikkien kuntien osalta ympäristöterveydenhuollon tehtävät hyvinvointialueen hoidettavaksi viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2022. Alueen kuntien tulee osoittaa hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen. Sopimus ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta osana integroituja sote-palveluita on tehtävä 30. päivään kesäkuuta 2022 mennessä ja se on voimassa 31. päivään joulukuuta 2027 asti. Muussa tapauksessa nyt osana soteorganisaatiota olleet ympäristöterveydenhuollon yksiköt joutuvat palautumaan ns. peruskuntiin ja rakentamaan organisaationsa kuntamalliseksi kolmen vuoden ajaksi – ja sen jälkeen taas uusiksi osaksi hyvinvointialuetta.

Suomessa ympäristöterveydenhuollon yksiköt kuuluvat nykyisin joko osaksi kuntaorganisaatiota (36 kpl) tai osaksi soteorganisaatiota (26 kpl). Etelä-Savon maakunnan alueella ympäristöterveydenhuollon palveluja tuottavat Mikkelin kaupungin organisaatiossa toimiva Mikkelin seudun ympäristöpalvelut (Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa) sekä sote-organisaatiossa toimiva Itä-Savon sairaanhoitopiirin (Sosteri) ympäristöterveydenhuolto (Savonlinna, Enonkoski, Juva,

Puumala, Rantasalmi, Sulkava). Kuntaorganisaatioon kuuluva Keski-Savon ympäristötoimi (Leppävirta isäntäkuntana) tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Etelä-Savon puolella olevalle Pieksämäelle, Pohjois-Savon puolella oleville Varkaudelle, Joroiselle ja Leppävirralle sekä vielä toistaiseksi Pohjois-Karjalan puolella olevalle Heinävedelle (irtisanonut sopimuksen; Heinäveden kunnanhallitus 21.6.2021 § 168).

Joillain alueilla ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu on jo siirretty sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavan kuntayhtymän järjestettäväksi siten, että toiminta-alue vastaa jopa tulevan hyvinvointialueen aluetta. Näin on mm. Pohjois-Karjalassa SiunSote, Kainuussa Kainuun sote ja Keski-Pohjanmaan alue.

Maakunnallinen ympäristöterveydenhuolto mahdollistaa hyvän pohjan yhteistyölle maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä Etelä-Savon tapauksessa tukisi myös maakuntastrategiassa mainittuja kehittämisen kärkiä etenkin ruuan ja veden osalta. Maakunnallinen ympäristöterveydenhuolto mahdollistaa myös hyvän yhteistyön edelleen kehittämisen hyvinvointialueen vastuulle siirtyvän pelastustoimen kanssa.

Maakunnan kokoinen yksikkö mahdollistaisi myös riittävän osaamisen, erikoistumisen ja toimintavarmuuden sekä olisi merkittävä ja näkyvä maakunnallinen toimija. Se antaa myös mahdollisuuden organisoida eläinlääkäripalvelut maakunnallisesti sekä vähentää haavoittuvuutta. Eläinlääkäripula on tällä hetkellä valtakunnallinen ongelma, minkä vuoksi eläinlääkäripalveluiden toimivuuden turvaaminen on erityisen tärkeä asia. Etelä-Savon hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuollon yksikkö käsittäisi noin 50 henkilötyövuoden työpanoksen.

Ympäristöterveydenhuollon keskeisten lakien uudistuminen on myös parhaillaan meneillään. Uusi elintarvikelaki astui voimaan huhtikuussa ja osa muutoksista tulee voimaan 2022 alusta. Uuden terveydensuojelulain on tarkoitus tulla voimaan myös ensi vuoden alusta. Uudistettu eläinsuojelulaki eli laki eläintenhyvinvoinnista on tulossa lausuntokierrokselle. Lisäksi suuri merkitys eläinten omistajille ja kunnallisen eläinlääkintähuollon järjestämiselle tulee olemaan parhaillaan valmisteilla olevalla eläinlääkintähuoltolain uudistuksella.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntömuutokset ajoittuvat pitkälti hyvinvointialueiden perustamisen aikaan. Ympäristöterveydenhuollon toimintojen mukauttaminen lakiuudistusten mukaisiksi olisi järkevää ja kustannustehokasta toteuttaa merkittävän organisaatiouudistuksen yhteydessä.

1.7.2021 voimaan tulleessa laissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta 65 §.

65 §, Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen hyvinvointialueille eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:n 3 momentissa, hyvinvointialueesta annetun lain 8 §:ssä ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009) säädetään, hyvinvointialue voi ottaa hoitaakseen alueensa kunnilta ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain 1 §:ssä tarkoitetut ympäristöterveydenhuollon tehtävät.

Edellytyksenä tehtävien hoitamiselle on, että:

1) hyvinvointialueen kunnat ovat päättäneet viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021 siirtää hyvinvointialueeseen kuuluvien kaikkien kuntien osalta ympäristöterveydenhuollon tehtävät 20 §:ssä tarkoitetulle kuntayhtymälle siten, että kuntayhtymä hoitaa tehtävää viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2022;

Jos hyvinvointialue ja alueen kunnat ovat tehneet 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen, ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtymiseen sovelletaan, mitä 20 §:ssä säädetään kuntayhtymän siirtymisestä hyvinvointialueille.

2) hyvinvointialue ja kaikki alueen kunnat sopivat ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta 4 §:ssä säädetystä ajankohdasta lukien; ja

3) alueen kunnat osoittavat hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta on tehtävä 30 päivään kesäkuuta 2022 mennessä ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2027 asti. Sopimuksen tulee sisältää määräykset menettelystä sopimuksen päättyessä.

Hyvinvointialue noudattaa ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisessä soveltuvien osin, mitä terveydenhuoltolain 21 §:n 2 momentissa luetelluissa laeissa sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään.

Valmistelujohtaja Kortelaisen esitys:

Etelä-Savon väliaikainen valmistelutoimielin puoltaa ympäristöterveydenhuollon liittämistä osaksi Etelä-Savon hyvinvointialuetta vuoden 2023 alusta.

Valmistelutyön jatkamiseksi pyydetään Etelä-Savon kuntien kannanotot siitä, haluavatko kaikki Etelä-Savon kunnat luovuttaa ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun Etelä-Savon hyvinvointialueelle heti vuoden 2023 alusta selostusosassa pykälässä 65 esitettyjen reunaehtojen mukaisesti. Kuntien kannanotot pyydetään 4.10.2021 mennessä Etelä-Savon hyvinvointialueen väliaikaiselle valmistelutoimielimelle.

Päätös: Valmistelutoimielin hyväksyi päätösesityksen.

VATE 24.11.2021 § 72
14/04.00.10/2021

Asian valmistelijat muutosjohtaja Sami Sipilä, 044 770 0577 ja lakimies Aki Rasimus, 040 656 7444.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta annetussa laissa on asetettu seuraavat ehdot ympäristöterveydenhuollon palveluiden siirrolle hyvinvointialueelle:

- hyvinvointialueen kunnat ovat päättäneet viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021 siirtää hyvinvointialueeseen kuuluvien kaikkien kuntien osalta ympäristöterveydenhuollon tehtävät 20 §:ssä tarkoitettulle kuntayhtymälle siten, että kuntayhtymä hoitaa tehtävää viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2022
- hyvinvointialue ja kaikki alueen kunnat sopivat ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta 4 §:ssä säädetystä ajankohdasta lukien ja
- alueen kunnat osoittavat hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen

Etelä-Savon kunnat ovat valmistelemassa ympäristöterveydenhuollon palveluiden siirtoa hyvinvointialueelle seuraavasti:

- Enonkosken kunnanhallitus on 28.9.2021 § 196 päättänyt seuraavaa:
 - o "Kunnanhallitus päättää antaa lausuntonaan, että Enonkosken kunta suhtautuu myönteisesti ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämisen Etelä-Savon hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta, jos kaikki muut tulevan Etelä-Savon hyvinvointialueen kunnat tekevät asiasta myönteisen päätöksen."
- Pieksämäen kaupunginhallitus on päättänyt 20.9.2021 § 205 seuraavaa:
 - o "Kaupunginhallitus toteaa, että Pieksämäen kaupunki voi luovuttaa ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun voimassa olevan asiaa koskevaan yhteistyösopimukseen perustuen aikaisintaan 1.1.2024 lukien, elleivät Keski-Savon ympäristöterveysyhteistyön sopimuskunnat yksimielisesti muuta sovi. Järjestämisvastuun luovuttaminen 1.1.2023 lukien voisi olla mahdollista kaupunginvaltuuston päätöksellä, mikäli hyvinvointialueella olisi mahdollisuus ostaa po. ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat tehtävät Keski-Savon ympäristöterveydeltä, joka tuottaisi Pieksämäen kaupungin tarvitsemat ympäristöterveydenhuollon palvelut Etelä-Savon hyvinvointialueelle."
- Rantasalmen kunnanhallitus 13.9.2021 2017 päättänyt seuraavaa:
 - o " Kunnanhallitus hyväksyy ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämisen Etelä-Savon hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien, sillä edellytyksellä että tehtävien rahoituksesta on yhteisesti sovittu".
- Juvan kunnan valtuusto on 27.9.2021 § 60 päättänyt seuraavaa:
 - o "Kunnanvaltuusto ilmoittaa Juvan kunnan olevan halukas siirtämään ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun Etelä-Savon hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta lukien. Mikäli siirto toteutuu, irtisanoo kunta ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksen Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa vuoden 2022 lopusta lukien."
- Puumalan kunnan valtuusto on 4.10.2021 § 48 päättänyt seuraavaa:
 - o " Valtuusto puoltaa ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämistä ja liittämistä osaksi Etelä-Savon hyvinvointialuetta vuoden 2023 alusta."
- Sulkavan kunnanhallitus on 4.10.2021 § 218 päättänyt seuraavaa:

- ” Kunnanhallitus toteaa lausuntonaan, että Sulkavan kunnan ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu voidaan siirtää Etelä-Savon hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien, sillä edellytyksellä että tehtävien rahoituksesta on yhteisesti sovittu. ”
- Savonlinnan kaupunginhallitus on 18.10.2021 § 443 päättänyt seuraavaa:
 - ” Kaupunginhallitus päättää ilmoittaa Etelä-Savon hyvinvointialueen väliaikaiselle valmistelutoimielimelle, että Savonlinnan kaupunki on mukana selvittämässä ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämisen mahdollisuutta Etelä-Savon hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Samalla kaupunginhallitus ilmoittaa, että mahdollinen siirto ei saa aiheuttaa Savonlinnan kaupungin nykyisen kustannustason nousua. Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin varsinainen osallistuminen ratkaistaan erikseen vuoden 2021 loppuun mennessä, kun kaikki tarvittavat selvitykset on tehty.”

Edellä mainituissa päätöksissä ollaan siirron osalta myötämielisiä, mutta siirrolle on esitetty edellytyksiä, kuten yhteiset myönteiset päätökset, rahoituksesta yhteisesti sopiminen ja ettei kulut saa kasvaa nykyisestä. Näiden päätösten mukaisesti siirto tulee uudelleen käsitellä valtuustoissa, koska päätökset ovat ehdollisia. Muiden kuntien ja kuntayhtymien osalta ympäristöterveydenhuollon siirtoa koskevat käsitellyt ovat tulossa ja aikataulutettuja.

Valmistelujohtaja Kortelaisen esitys:

Väliaikainen toimielin merkitsee valmistelutilanteen tiedoksi.

Toimielin toteaa, että valmistelua jatketaan.

Päätös:

Valmistelutoimielin hyväksyi päätösesityksen.

Aki Rasimus oli poissa kokouksesta 15.05-15.16.

VATE 24.11.2021 § 72

Asian valmistelijat muutosjohtaja Sami Sipilä, 044 770 0577 ja lakimies Aki Rasimus, 040 656 7444.

Ympäristöterveydenhuollon siirtoa hyvinvointialueelle on jatkovalmisteltu.

Voimaanpanolain 65 §:n mukaisesti, jotta ympäristöterveydenhuollon tehtävät voisivat siirtyä sopimuksen perusteella Etelä-Savon hyvinvointialueelle kunnilta, laissa edellytetään, että siirto koskee alueen kaikkien kuntien ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuuta. Mikäli jonkin kunnan osalta halutaan tehtävän hoitamista jatkaa kunnan toimesta, niin silloin siirron edellytykset eivät täyty.

Mikäli tehtävät ovat siirtyneet hyvinvointialueelle, niin tällöin hyvinvointialue ja kunta eivät voi julkisoikeudellisessa muodossaan tuottaa tai tarjota palveluita toisilleen. Kunta ja hyvinvointialue ovat erillisiä oikeushenkilöitä, joilla on eri tehtäväalueet.

Pieksämäen kaupungin osalta on voimassa sopimus ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä Keski-Savon ympäristötoimen

kanssa. Tämä sopimuksen irtisanominen ei ole irtisanomisajan puitteissa mahdollista 31.12.2022 mennessä. Lisäksi hyvinvointialue ei edellä mainituilla perusteilla voi ostaa palveluita Keski-Savon ympäristötoimelta.

Edellä mainituilla perusteilla ympäristöterveydenhuollon siirtyminen hyvinvointialueelle ei ole voimaanpanolain asettamassa aikataulussa mahdollista.

Valmistelujohtaja Kortelaisen esitys:

Valmistelutoimielin keskeyttää ympäristöterveydenhuollon siirron valmistelun Etelä-Savon hyvinvointialueelle, koska alueen kaikilla kunnilla ei ole mahdollisuutta siirtää palveluja hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta.

Päätös:

Valmistelutoimielin hyväksyi päätösesityksen.